

Fimmtudaginn 17. nóvember 1994.

Nr. 428/1991.

Plastos hf.

(Logi Guðbrandsson hrl.)

gegn

Tove Engebretsen

(Magnús M. Norðdahl hdl.)

Skaðabætur. Vinnuslys. Örorka. Miski. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómarnir Hrafn Bragason, Guðrún Erlendsdóttir, Haraldur Henrysson, Hjörtur Torfason og Pétur Kr. Hafstein.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 25. október 1991 með heimild í 36. gr. laga nr. 75/1973 um Hæstarétt Íslands. Krefst hann sýknu af öllum kröfum stefndu og málskostnaðar í hér-
aði og fyrir Hæstarétti.

Stefnda krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Við munnlegan málflutning fyrir Hæstarétti lýstu lögmenn aðila því yfir, að hér fyrir rétti væri eingöngu deilt um bótaskyldu.

Í vottorði verkstjóra áfrýjanda og framburði hans fyrir dómi kom fram, að fyrir hafi komið, að starfsfólk áfrýjanda ofreyndi sig í baki við verk það, er stefnda vann. Mátti áfrýjanda því vera ljóst, að hætta gat steðjað að starfsfólki í þessum efnum. Enda þótt haft hafi verið á orði við stefndu, að hún leitaði aðstoðar við umrætt verk, er ljóst, að markviss fyrirmæli höfðu ekki verið gefin um það, og hafði hún iðulega unnið verkið ein. Þykir hafa á skort, að séð væri fyrir starfsskipulagi, er tryggði öryggi að þessu leyti, sbr. 21. gr. og 23. gr. laga nr. 46/1980 um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum. Að því öryggi var áður stuðlað með því að sjá fyrir tæki til að lyfta hinum þungu plastefniskeflum, sem stefndu var ætlað að setja í umrædda vél. Var það tæki orðið ónothæft, án þess að annað kæmi í staðinn, þegar stefnda hóf störf. Verður að líta svo á, að vinnuaðstaða við umrædda vél hafi ekki verið með þeim hætti, sem boðið var í 7. gr. reglna um öryggisbúnað véla nr. 492/1987.

Að þessu athuguðu, en að öðru leyti með skírskotun til forsendna hins áfrýjaða dóms þykir bera að staðfesta hann.

Dæma ber áfrýjanda til að greiða stefndu málskostnað fyrir Hæstarétti, eins og í dómsorði greinir. Hefur þá ekki verið tekið til-lit til virðisaukaskatts.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Áfrýjandi, Plastos hf., greiði stefndu, Tove Engebretsen, 150.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

S é r a t k v æ ð i Péturs Kr. Hafstein

Í lögum nr. 46/1980 um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnu-stöðum er að finna almennar leiðbeiningarreglur um starfsumhverfi í atvinnurekstri. Aðstæður og atvik í þessu máli voru ekki með þeim hætti, að skaðabótaábyrgð áfrýjanda vegna heilsutjóns stefndu verði byggð á þeim. Ekki var um að ræða hættulegar vélar, og engum öryggisbúnaði var áfátt. Nægilega er í ljós leitt, að til þess var ætlast af yfirmönnum á vinnustaðnum, að starfsfólk rétti hvert öðru hjálparhönd við að lyfta hinum þungu plastrúllum, ef það teldi þess þörf. Þetta var stefndu ljóst, og hefur ekki verið sýnt fram á, að verkstjórn hafi um það verið ábótavant. Stefnda virðist hafa verið hamhleypa til verka og leiddist þófið, þegar sá, sem hún kallaði til aðstoðar í umrætt sinn, lét á sér standa. Fyrir dómi kvað hún sér þá hafa verið nóg boðið, og hafi hún reiðst mjög. Svo er að sjá sem hún hafi þá í bræði sinni þrifið plastrúlluna á loft, misst hana úr höndum sér og gripið til hennar aftur, og hafi þá komið sá slinkur á bakið, sem heilsutjón hennar stafar af. Ekki liggur fyrir, að stefnda hafi kallað til annarra en þessa eina starfsmanns. Á því verður ekki byggt við úrlausn málsins, að hún hafi ekki átt kost á aðstoð. Hún kaus sjálf að haga verki sínu með framangreindum hætti og hlýtur að bera á því fulla ábyrgð, eins og hér háttar til. Ber því að sýkna áfrýjanda af öllum kröfum stefndu.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 25. mars 1991.

Mál þetta, sem var dómtekið 18. mars 1991, hefur Tove Engebretsen iðn-verkakona, áður til heimilis að Mjóstræti 10B Reykjavík, en nú með óupp-lýstu heimilisfangi í Noregi, höfðað fyrir dóminum á hendur Plastos hf.,

Krókhálsi 6, Reykjavík, til greiðslu skaðabóta og miskabóta auk vaxta og málskostnaðar vegna vinnuslyss, sem hún varð fyrir 12. september 1988 á 35. aldursári, fædd 8. apríl 1954.

Stefnandi var að vinna við að stjórna og gæta plastpokavélar, sem sker plastpokaefni af kefli í verksmiðju stefnda að Krókhálsi 6. Meðal skyldustarfa hennar var að taka kefli af lágu vörubretti, bera þau stutta vegalengd og þræða upp á staut á vélinni. Um kl. 13.00–14.00, þegar stefnandi var að lyfta upp einu keflinu, missti hún tökin og greip það í fallinu. Við það kom hnykkur á mjóhrygginn, og var hún síðan skorin upp við brjóslosi í baki 2. janúar 1989.

Stefnanda hefur verið metin 100% örorka í fimmtán mánuði, 50% í tvo mánuði og síðan 30% varanlega. Hinn 15. mars 1991 mat tryggingastærðfræðingur höfuðstólsverðmæti vinnutekjutaps vegna tímabundinnar örorku á 1.201.300 kr., vegna varanlegrar örorku, 3.937.800 kr., samtals 5.139.100 kr., og verðmæti tapaðra lífeyrisréttinda 236.300 kr., allt miðað við verðlag á slysdegi. Stefnanda voru greiddar 277.500 kr. í laun fyrir tímabilið 13. september til 31. desember 1988. Hún hefur fengið greiddar 564.401,00 kr. í örorkubætur frá Tryggingastofnun ríkisins og 5. október 1989 282.117 kr. frá réttargæslustefnda úr slysstryggingu launþega.

Stefnandi krefst greiðslu 4.434.165 kr. ásamt [nánar tilgreindum vöxtum og málskostnaði].

Stefnandi hefur lagt fram málskostnaðarreikning, að fjárhæð 682.6899 kr. (sic). Hún sundurliðar aðalkröfu sína þannig:

Höfuðstóll varanlegrar örorku	kr.	3.937.800
Frádráttur vegna skattfrelsis og eingreiðslu, 25%	(–)	984.450)
Tímabundin örorka	–	1.201.300
Töpuð lífeyrisréttindi	–	236.300
Miskabætur	–	1.000.000
	<u>Samtals</u>	<u>kr. 5.390.950</u>
Frádráttur:		
Slysdagsverðmæti atvinnuslysstryggingar	(kr.	253.133)
Slysdagsverðmæti greiðslna frá Tryggingastofnun	(–)	502.029)
Laun í slysaforföllum	(–)	201.623)
	<u>Samtals</u>	<u>kr. 4.434.165</u>

Stefndi krefst sýknu og málskostnaðar.

Ábyrgð hf. hefur verið stefnt til réttargæslu sem ábyrgðartryggjanda stefnda. Engar kröfur eru gerðar á hendur félaginu, og af þess hálfu eru ekki heldur gerðar kröfur í málinu. Réttargæslustefndi hefur skilað greinargerð með stefnda og tekið undir málsástæður hans.

Stefnandi reisir kröfugerð sína á almennu skaðabótareglunni og reglum

um aukna ábyrgð atvinnurekanda vegna ófullnægjandi tækja og aðbúnaðar á vinnustað, en hún telur vélina hafa verið vanbúna og vinnuaðstöðu hafa verið áfátt og að stefndi beri ábyrgð á því, sem áfátt var. Jafnframt er vísað til laga nr. 46/1980 um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum.

Af hálfu stefnda er því aðallega haldið fram, að slysið verði hvorki rakið til gáleysis stefnda né manna, sem hann ber ábyrgð á, svo að bótaábyrgð verði ekki reist á sakarreglunni, en í reynd sé ekki byggt á víðtækari ábyrgðarreglu af hálfu stefnanda. Til vara er dómkröfum mótmælt sem of háum. Í því sambandi krefst stefndi þess, að gerður verði frádráttur vegna skattfrelsis miðað við fulla skattprósentu, 39,97%.

Orsakir sjúkdóms stefnanda verða ekki raktar til leyndrar bilunar eða galla í þeim tækjum, sem stefnandi vann við. Verður því einvörðungu að leysa úr því, hvort forráðamenn eða starfsmenn stefnda hafi gerst sekir um saknæmt atferli, sem stefndi beri ábyrgð á.

Eftir því sem næst verður komist, var keflið, sem stefnandi var að fást við, þegar óhappið varð, 50–70 kg. Upphaflega var notað lyftitæki við að koma keflunum í vélina, en það tæki var orðið ónýtt, þegar stefnandi hóf störf í verksmiðjunni 24. júní 1988. Henni var ætlað að lyfta um það bil 10 keflum á hverri vakt, en mátti kveðja til aðra starfsmenn að hjálpa sér. Þegar óhappið varð, var langt liðið á vaktina, stefnandi búin að lyfta 8–9 keflum og orðin þreytt. Hún bað því nærstaddan starfsmann að hjálpa sér, en þegar hann sinnti ekki þeirri beiðni, reiddist stefnandi og þreif upp keflið með áður greindum afleiðingum. Stefnandi vann út vaktina og leitaði síðan til trúnaðarlæknis stefnda, en kom ekki meir til starfa. Eftir óhappið var útvegað nýtt lyftitæki. Hvorki var lögreglu né Vinnueftirliti ríkisins gert viðvart um óhappið. Að frumkvæði umboðsmanns stefnanda fór fram lögreglurannsókn í febrúar 1989, og í tengslum við þá rannsókn fór fram vettvangsathugun á vegum Vinnueftirlits ríkisins. Niðurstaða þeirrar athugunar er, að það sé ofviða einum starfsmanni að vinna það verk, sem slysinu olli; til þess að verkið verði örugglega unnið, þurfi lyftibúnað.

Dómarinn hefur gengið á vettvang. Stefnandi hefur gefið aðilaskýrslu, og vitni hafa verið leidd.

Samkvæmt 1. gr. laga nr. 46/1980 bar stefnda að tryggja stefnanda öruggt og heilsusamlegt starfsumhverfi í samræmi við tækniþróun. Skv. 13. gr., sbr. 37. gr. og 42. gr. s. 1., bar honum að tryggja, að gætt væri fyllsta starfsöryggis og góðs aðbúnaðar og hollustuhátta á vinnustað og í vinnutilhögun. Samkvæmt grunnreglu 2. mgr. 23. gr., sbr. 14. gr., bar stefnanda að tryggja, að hættu á slysum og sjúkdómum væri afstýrt.

Í samræmi við álit Vinnueftirlits ríkisins þykir verða að telja, að sú tilhögun, sem höfð var á framkvæmd verksins, sem stefnandi var að vinna,

þegar óhappið varð, hafi verið óhæfileg og boðið heim hættu á bakveiki. Á þessum vanbúnaði þykir stefndi bera ábyrgð samkvæmt reglum um ábyrgð atvinnurekenda á afleiðingum vanrækslu starfsmanna sinna og forráðamanna. Hins vegar verður að telja, að stefnandi hafi farið svo óvarlega að við verk sitt, að hún hljóti að bera hluta af tjóni sínu án bóta. Þykir þessi hluti hæfilega ákveðinn 1/4.

Við ákvörðun bóta fyrir fjártjón þykir bera að taka tillit til eftirtalinna atriða:

- örorkumats,
- örorkutjónsútreiknings,
- hagræðis af eingreiðslu,
- skattfrelsis bóta og
- greiðslna, sem stefndi hefur fengið upp í tjón sitt.

Fjártjón stefnanda þykir hæfilega áætlað 3.690.000 kr. Þegar tekið hefur verið hæfilegt tillit til greiddra launa í slysaforföllum og greiðslu frá réttargæslustefnda og Tryggingastofnun ríkisins, lækkar þessi fjárhæð í 2.725.000 kr. Miski þykir hæfilega metinn 225.000 kr. Óbætt tjón stefnanda reiknast því 2.950.000 kr., og af því ber stefnda samkvæmt framansögðu að greiða 3/4, þ. e. 2.212.500 kr., auk vaxta og kostnaðar.

Tryggingastærðfræðingurinn miðar í útreikningum sínum við einfalda sparisjóðsvexti af almennum sparisjóðsbókum Landsbanka Íslands, eins og þeir hafa verið á hverjum tíma frá slysdegi til útreikningsdags, 25. mars 1991. Stefnandi hefur gert vaxtakröfu sína á sama hátt til þingfestingardags. Vextir sæta ekki ágreiningi.

Málskostnaðarreikningur stefnanda hefur ekki sett andmælum, að því er varðar útreikningsaðferð, og þykir þá málskostnaður hæfilega ákveðinn 530.000 kr. að teknu tilliti til virðisaukaskatts og útlagðs kostnaðar, sem gögn eru um í málinu. Samkvæmt 3. mgr. 175. gr. laga 85/1936, sbr. 21. gr. laga 54/1988 og 10. gr., sbr. 12. gr., laga nr. 25/1987, þykir mega fallast á, að málskostnaðarfjárhæðin beri, ef til kemur, dráttarvexti samkvæmt síðastnefndum ákvæðum frá 15. degi eftir dómsuppsögu, þar með talda vaxtavexti, að liðnum 12 mánuðum frá upphafsdegi vaxta.

Steingrímur Gautur Kristjánsson borgardómari kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Plastos hf., greiði stefnanda, Tove Engebretsen 2.212.500 kr. með einföldum almennum sparisjóðsvöxtum Landsbanka Íslands frá 12. september 1988 til 26. júní 1990, en með dráttarvöxtum skv. 10. gr., sbr. 12. gr. laga nr. 25/1987, frá þeim degi til greiðsludags og 530.000 kr. í málskostnað auk sömu dráttarvaxta frá 9. apríl 1991.